

7. Постанова Бориспільського міськрайонного суду Київської області від 26 вересня 2012 р. в адміністративній справі №2-а/1005/194/2012. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/26206329>.

8. Географія індексу сприйняття корупції 2018. URL : <http://cpi.ti-ukraine.org/#/>.

9. Закон України «Про очищення влади» від 16 вересня 2014 р. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 44. Ст. 2041.

10. Постанова Вінницького апеляційного адміністративного суду від 7 вересня 2018 р. в адміністративній справі № 822/1960/18. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/76381047>.

УДК 342.9

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМІСІЇ З ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ФОНДОВОГО РИНКУ ПРИ РОЗГЛЯДІ ТА ВИРІШЕННІ СПОРІВ, ЩО ВИНИКАЮТЬ У СФЕРІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Голубицький Сергій Германович,
старший викладач кафедри
адміністративного, фінансового
та банківського права
(Міжрегіональна академія управління
персоналом, м. Київ, Україна)

Стаття присвячена дослідженню адміністративно-процесуального статусу Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку при розгляді та вирішенні спорів, які виникають у сфері функціонування фондового ринку України. Зазначається, що здійснення державою комплексних заходів щодо упорядкування, контролю, нагляду та запобігання зловживанням у сфері функціонування фондового ринку передбачає формування системи суб'єктів владних повноважень.

Дослідження повноважень (компетенції) суб'єктів публічних повноважень, насамперед, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку дозволило визначити, по-перше, коло суб'єктів публічних повноважень у сфері фондового ринку, по-друге, межі повноважень вказаних суб'єктів, по-третє, перелік та обсяг суб'єктивних прав і юридичних обов'язків учасників фондового ринку.

На основі аналізу законодавства та практики функціонування Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку автором сформульовано висновок, що Нацкомісією надмірно зарегульовано сферу фондового ринку, котра, використовуючи свої контрольні повноваження, самостійно визначає правила функціонування приватних відносин на рівні внутрішньоорганізаційної структури та приватних зв'язків між учасниками фондового ринку, що породжує стан конфліктності на ринку.

Дослідження адміністративно-процесуального статусу Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку свідчить про недостатню врегульованість правовідносин на фондовому ринку, яка характеризує його деліктний характер. Показано найбільш типові правопорушення на ринку цінних паперів, що передбачає реалізацію процесуального статусу Нацкомісії як позивача та відповідача в адміністратив-

но-деліктному та судовому процесам. Адміністративно-процесуальний статус Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку проявляється також і через її участь як третьої сторони в господарських і цивільних справах.

Автором зроблено висновок, що адміністративно-процесуальний статус Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку у спорах, які виникають у сфері фондового ринку, визначається її компетенцією, повноваженнями та завданнями, закріпленими відповідними правовими актами, та характеризує її як публічно-владний орган.

Ключові слова: суб'єкт владних повноважень, публічні повноваження, суб'єктивні права, фондовий ринок, публічно-правові спори, професійні учасники.

ADMINISTRATIVE AND PROCESSUAL STATUS OF THE NATIONAL SECURITIES AND STOCK MARKET COMMISSION IN CONSIDERATION AND SOLVING DISPUTES ARISING IN THE FUNCTIONING OF THE STOCK MARKET OF UKRAINE

Golubyskyi Sergii Germanovych,
Senior Lecturer at the Department of
Administrative, Financial and Banking Law
(Interregional Academy of Personnel
Management, Kyiv, Ukraine)

The article is devoted to the study of the administrative and procedural status of the National Securities and Stock Market Commission in consideration and resolving disputes that arise in the field of functioning of the Ukrainian stock market. It is noted that the state's implementation of comprehensive measures to streamline, control, oversee and prevent abuse in the field of the functioning of the stock market implies the formation of a system of subjects of power.

Research of the powers (competences) of public authorities, first of all, the National Securities and Stock Market Commission, allowed, first of all, to clearly define the range of powers of public authority in the field of the stock market, secondly, to determine the scope of the powers of these entities, and finally, according to the third, the list and scope of subjective rights and legal obligations of stock market participants.

On the basis of the analysis of the legislation and practice of the National Securities and Stock Market Commission, the author formulates the conclusion that the National Commission has somewhat over-regulated the scope of the stock market, which, using its control powers, independently determines the rules of the functioning of private relations at the level of the internal-organizational structure and private ties between the participants of the stock market, which creates a state of conflict in the market.

Research of the administrative and procedural status of the National Securities and Stock Market Commission shows the insufficient regulation of legal relations in the stock market, which characterizes its tortal character. There are shown the most typical violations in the securities market, which provides the implementation of the procedural status of the National Securities Commission as a plaintiff and the defendant in administrative and litigious cases and in court proceedings. The administrative and procedural status of the National Securities and Stock Market Commission is also manifested through its participation as a third party in economic and civil cases.

The author concludes that the administrative and procedural status of the National Securities and Stock Market Commission in disputes arising in the field of the stock market is determined by its competence, powers and tasks, which are enshrined in the relevant legal acts and characterizes it as a public authority.

Key words: subject of power, public authority, subjective rights, stock market, public-law disputes, professional participants.

Здійснення державою комплексних заходів щодо упорядкування, контролю, нагляду та запобігання зловживанням у сфері функціонування фондового ринку передбачає формування системи суб'єктів владних повноважень, які наділені відповідними управлінськими повноваженнями.

У зв'язку з цим вказана категорія суб'єктів безпосередньо сприяє формуванню та реалізації державної політики у сфері фондового ринку як важливого сегмента економіки країни. Беручи безпосередню участь у макро- та мікрорегулюванні економічних процесів, суб'єкти владних повноважень цим самим породжують виникнення публічно-правових спорів. Цьому, до речі, сприяє факт недосконалості галузевого законодавства, яке характеризується імперативно-владним характером через застосування прямих методів регулювання.

Із сучасних науковців адміністративно-процесуальний статус суб'єктів владних повноважень досліджували В.М. Бевзенко, Р.С. Мельник, Б.О. Карась, А.І. Сітко, Л.Ю. Малюга, О.В. Скочиляс-Павлів, М.І. Смокович та ін. Не дивлячись на значний інтерес науковців і практиків, що засвідчується великою кількістю наукових заходів і публікацій із цієї проблематики, питання формування та реалізації адміністративно-процесуального статусу суб'єктів владних повноважень, у т. ч. й у сфері фондового ринку, потребує додаткового дослідження, зважаючи на формування владно-управлінської діяльності в країні на засадах принципу верховенства права.

Тому пошук оптимальної моделі правовідносин між суб'єктами владних повноважень і приватними особами на фондовому ринку унеможливить виникнення конфліктної атмосфери та пов'язаних із цим публічно-правових спорів. Адже очевидно, що перелік суб'єктів владних повноважень є достатньо широким, а вивчення їх повноважень свідчить про те, що відносини партнерства публічної влади з учасниками фондового ринку ще не досягли того рівня, який би характеризував сприятливе підприємницьке середовище, в т. ч. інвестиційне.

Поставлене нами завдання – дослідити зміст адміністративно-процесуального статусу Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (далі – НКЦПФР, Нацкомісія) – пояснюється ще й тим, що цей статус, а саме владні повноваження забезпечують формування владно-підвладних відносин на фондовому ринку.

Передусім, на нашу думку, потребує з'ясування поняття «суб'єкт владних повноважень», адже воно не має законодавчого закріплення, окрім як у п. 7. ст. 4 КАС України, де зазначається, що суб'єкт владних повноважень – це орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадова чи службова особа, інший суб'єкт під час здійснення ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, в т. ч. на виконання делегованих повноважень, або надання адміністративних послуг [1].

З наведеного поняття бачимо, що законодавець широко розглядає суб'єктів владних повноважень, адже поняття охоплює як державних, так і місцевого самоврядування органів, юридичних і фізичних осіб і, що найважливіше, інших суб'єктів під час здійснення ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства. Саме категорія «інших» суб'єктів і викликає ряд дискусійних питань, адже йдеться про перспективу розгляду та вирішення публічно-правових спорів, які виникають при реалізації «іншими» суб'єктами публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, в т. ч. на виконання.

У цьому зв'язку принципово важливим для правильного розкриття юридичної природи правового статусу суб'єктів владних повноважень в адміністративному процесі є однозначне визначення змісту поняття «суб'єкт владних повноважень» [2].

Професор В.М. Бевзенко з цього приводу наголошує, що, аби краще розуміти статус суб'єкта владних повноважень як відповідача в адміністративному процесі, вар-

то враховувати три обставини: 1) вид публічно-правових відносин, у яких перебуває суб'єкт владних повноважень; 2) суб'єктом владних повноважень в адміністративному судочинстві слід визнати суб'єкта, який у конкретних публічно-правових відносинах є самостійним ініціатором рішень, дій чи бездіяльності або безпосереднім виконавцем адміністративно-правових повноважень; 3) наявність чи відсутність факту порушення, невиконання або неналежного виконання посадовою особою органу державної влади, органу місцевого самоврядування нормативних приписів щодо порядку та змісту тих чи інших владних дій, їх процедурного оформлення [3, с. 121–122].

Дещо інакше бачить статус досліджуваних суб'єктів дослідник Б.О. Карась, котрий визначає суб'єкта владних повноважень суб'єктом права, призначеним (створеним) державою або уповноваженим народом (територіальною громадою) на регулювання й управління суспільними відносинами, в т. ч. на виконання делегованих повноважень [4, с. 96].

У продовження сказаного, на думку Л.Ю. Малюги, проводячи класифікацію учасників фондового ринку, доцільно брати за основу їх правову природу, тому поділяємо на законодавчі й управлінські (виконавчо-розпорядчі) органи державної влади, а також центральні та місцеві органи влади [5, с. 58].

Таким чином, дослідження повноважень (компетенції) суб'єктів публічних повноважень, насамперед НКЦПФР, дозволить нам чітко визначити, по-перше, коло суб'єктів публічних повноважень у сфері фондового ринку, по-друге, межі повноважень вказаних суб'єктів, по-третє, перелік та обсяг суб'єктивних прав і юридичних обов'язків учасників фондового ринку.

Перш ніж перейти до характеристики адміністративно-процесуального статусу суб'єктів владних повноважень спеціальної компетенції, звернемо увагу на норми ст. 5 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні», які визначають, що державне регулювання ринку цінних паперів здійснює НКЦПФР, тоді як інші державні органи здійснюють контроль за діяльністю учасників ринку цінних паперів у межах своїх повноважень, визначених чинним законодавством [6].

Як бачимо, законодавець визначив НКЦПФР головним державним регулятором, який визначає та встановлює правила поведінки усіх без винятку учасників фондового ринку. НКЦПФР є державним колегіальним органом, підпорядкованим Президенту України, підзвітним Верховній Раді України.

Перелік основних завдань, закріплених Положенням про НКЦПФР, є доволі широким, кожне з них має, як зазначають вітчизняні вчені-адміністративісти, цільовий, організаційно-структурний компонент і ряд компетенційних повноважень [7, с. 175], серед яких:

- здійснення державного регулювання та контролю за емісією й обігом цінних паперів і похідних (деривативів) на території України;
- здійснення державного регулювання та контролю у сфері спільного інвестування;
- здійснення у межах компетенції державного регулювання та контролю у сфері накопичувального пенсійного забезпечення;
- здійснення у межах повноважень, визначених законодавством, нагляду на консолідованій і субконсолідованій основі за небанківськими фінансовими групами та їх підгрупами та ін. [8].

Як бачимо, перелік основних завдань дозволяє державному регулятору забезпечити державне регулювання та контроль діяльності усіх учасників фондового ринку. Саме на виконання вищенаведених завдань НКЦПФР: встановлює відповідно до закону особливості порядку реорганізації та ліквідації професійних учасників ринку цінних паперів (за винятком банків); здійснює контроль за дотриманням законодавства і призначає державних представників на фондових біржах і депозитаріях; контролює відповідно

до законодавства системи ціноутворення на ринку цінних паперів; здійснює контроль за дотриманням емітентами порядку реєстрації випуску цінних паперів; здійснює контроль за діяльністю депозитарної системи України; встановлює наявність ознак маніпулювання на фондовому ринку; встановлює правила та стандарти здійснення учасниками депозитарної системи України операцій на ринку цінних паперів і контролює їх дотримання; встановлює порядок розподілу коштів, отриманих від реалізації активів корпоративного інвестиційного фонду, між акціонерами та ін. [8].

Навіть поверхневий огляд повноважень НКЦПФР свідчить, на нашу думку, про значну присутність публічної влади у сфері фондового ринку, що не завжди забезпечує його поступальний розвиток та ефективність.

Безумовно, значна частина повноважень є логічно обґрунтованою, що пояснюється обов'язком суб'єкта підприємництва дотримуватися правил. Водночас ряд повноважень регулятора викликають сумнів щодо їх доцільності в системі державного регулювання. Так зокрема, згідно з пп. 62 п. 4 Положення про НКЦПФР регулятор встановлює порядок прийняття рішення з питань, які належать до компетенції загальних зборів акціонерів корпоративного інвестиційного фонду, шляхом опитування. Або ж згідно з пп. 67 встановлює порядок складання компаніями з управління активами інституту спільного інвестування звітності, що надається ними саморегулювній організації, до складу якої вони входять [8].

Як нам видається, НКЦПФР надмірно зарегулював сферу фондового ринку, використовуючи свої контрольні повноваження, самостійно визначаючи правила функціонування приватних відносин на рівні внутрішньоорганізаційної структури та приватних зав'язків між учасниками фондового ринку, як-то: порядок прийняття рішень на загальних зборах або ж порядок складання звітності внутрішнього використання. На нашу думку, це породжує стан конфліктності на ринку та напружує відносини приватних осіб із НКЦПФР.

Аби краще дослідити адміністративно-процесуальний статус НКЦПФР, розглянемо більш детально зміст її регулятивних і контрольних повноважень щодо учасників фондового ринку. Насамперед варто звернутися до ст. 8 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні», якою визначені повноваження НКЦПФР: подавати позов до суду про припинення юридичної особи – емітента у зв'язку з включенням його до списку емітентів, що мають ознаки фіктивності; накладати адміністративні стягнення, штрафні та інші санкції за порушення чинного законодавства на юридичних осіб і їх співробітників, аж до анулювання ліцензій на здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів; вилучати під час проведення перевірок на строк до трьох робочих днів документи, що підтверджують факти порушення актів законодавства про цінні папери; порушувати в суді питання про ліквідацію корпоративного інвестиційного фонду та саморегулювних організацій; приймати рішення про ліквідацію пайового інвестиційного фонду та ін. [6].

Серед вказаних повноважень законодавець надав НКЦПФР ряд адміністративно-процесуальних прав, серед яких: подавати позов до суду; вимагати надання пояснень (у письмовій та усній формі), документів, інформації; накладати адміністративні стягнення, штрафні та інші санкції за порушення чинного законодавства; вилучати під час проведення перевірок на строк до трьох робочих днів документи та ряд інших повноважень, які засвідчують їх владно-управлінський характер, що може природно викликати виникнення конфліктної ситуації, яка породжує публічно-правові спори.

Беручи до уваги широку сферу фондового ринку та перелік владних повноважень державного регулятора, проаналізуємо зміст регуляторного та контрольного впливу Нацкомісії на діяльність учасників фондового ринку.

Так, зокрема, регулювання та контроль НКЦПФР за професійною діяльністю на ринку капіталу передбачає здійснення системи заходів впорядкування, контролю та нагляду за ринком капіталу з метою забезпечення його соціальної справедливості, прозорості, надійності й відкритості та запобігання порушень на ньому. Як відомо, професійні учасники фондового ринку здійснюють свою діяльність на ринку цінних паперів на підставі ліцензії, виданої НКЦПФР у порядку, встановленому законодавством. Відповідно до статистичних даних регулятора динаміка кількості учасників ринку є негативною, що пов'язано, насамперед, із підвищенням вимог регулятора до професійних учасників.

Що стосується інших сфер регулювання та контролю, який здійснюється НКЦПФР на фондовому ринку, то вони представлені як регулювання: діяльності торговців цінними паперами та фондових бірж; депозитарної та клірингової діяльності; діяльності інституційних інвесторів; здійснення пруденційного нагляду на ринку капіталу; діяльності з внутрішнього аудиту [9].

Безпосередній зміст контрольної діяльності державного Регулятора впродовж останніх років на фондовому ринку проявлявся у безумовному виконанні усіма учасниками ринку норм галузевого законодавства, а також запобіганні порушенням прав акціонерів. Для зменшення присутності Нацкомісії на ринку має місце зменшення кількості перевірок учасників ринку цінних паперів, що зумовлено мораторієм на їх проведення. Саме тому всі перевірки, які проводяться щодо учасників ринку, є позаплановими, а відтак реалізуються за постановами слідчих органів та окремих ухвал суду.

Упродовж останнього року регулятором було проведено 10 позапланових перевірок професійних учасників ринку цінних паперів і 24 позапланові перевірки емітентів цінних паперів, що свідчить про недостатню врегульованість правовідносин на ринку або ж його деліктний характер.

Як свідчать статистичні дані НКЦПФР, лише протягом 2017 р. уповноважені особи Комісії розглянули 4 512 справ про правопорушення на ринку цінних паперів, за результатами яких було накладено 3 241 фінансову санкцію на суму 61,17 млн грн. Натомість у 2016 р. було розглянуто 5 078 справ про правопорушення на ринку цінних паперів, за результатами яких було накладено 3 573 фінансові санкції на загальну суму 38,48 млн грн. У 2017 р. винесено 1 130 попереджень, анульовано дію 41 ліцензії, зупинено дію 6 ліцензій, закрито 94 справи про правопорушення на ринку цінних паперів. Протягом 2017 р. уповноваженими особами Комісії було винесено 2 983 розпорядження про усунення порушень законодавства про цінні папери.

У 2016 р. винесено 1 341 попередження, анульовано 33 ліцензії на здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів, а також зупинено дію 2 ліцензій, закрито 129 справ про правопорушення на фондовому ринку. Протягом 2016 р. уповноваженими особами Комісії винесено 2 854 розпорядження про усунення порушень законодавства про цінні папери. Усього за 2017 р. фізичні та юридичні особи за правопорушення на ринку цінних паперів сплатили до державного бюджету штрафів на загальну суму 2,36 млн грн, натомість у 2016 р. – 3,79 млн грн.

Уповноваженими особами Комісії в 2017 р. було розглянуто 134 справи про порушення вимог законодавства щодо запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму, за результатами яких було накладено 125 штрафів на загальну суму 431,29 тис. грн, 9 справ закрито. У 2016 р. було розглянуто 58 таких справ, за результатами чого було накладено 57 штрафів на загальну суму 297,80 тис. грн, 1 справу закрито.

Найбільш типовими правопорушеннями на ринку цінних паперів залишаються: неподання, подання не в повному обсязі інформації та / або подання недостовірної

інформації; нерозміщення, розміщення не в повному обсязі інформації та / або розміщення недостовірної інформації; невиконання або несвоєчасне виконання рішень Комісії або розпоряджень, постанов або рішень уповноважених осіб Комісії; не опублікування, опублікування не в повному обсязі інформації та / або опублікування недостовірної інформації.

У межах системної протидії маніпулюванню цінами на ринку капіталу Комісією у період з 01 січня по 31 грудня 2017 р. було порушено 6 справ за фактами порушення законодавства у вигляді маніпулювання цінами на фондовому ринку. Загалом протягом 2017 р. розглянуто 41 справу (окремі справи були об'єднані в єдине провадження) за ознаками маніпулювання цінами на цінні папери та прийнято відповідні рішення.

Доречно зауважити, що протягом 2017 р. до Комісії надійшло 65 скарг на постанови про накладення санкцій за правопорушення на ринку цінних паперів на 77 постанов про накладення санкцій за правопорушення на ринку цінних паперів.

Окрім вказаного, впродовж 2017 р. до Комісії надійшло 74 позовні заяви, у яких позивачі просять суд дати правову оцінку публічно-управлінським рішенням Комісії. Загалом, за участю Комісії відкрито 105 проваджень, що свідчить про недостатньо високий рівень правомірності управлінських рішень регулятора або ж про факт правового нігілізму серед окремих учасників фондового ринку.

Щодо питання розгляду адміністративних справ, у яких Комісія є відповідачем, то адміністративними судами були винесені 62 рішення, з них 42 – на користь Комісії, що складає приблизно 68% [9].

Про що це свідчить? Як нам видається, це характеризує вкрай негативний стан правовідносин на ринку, а ще дає підстави вважати, що кожне третє управлінське рішення НКЦПФР є протиправним, або таким, що прийнято в порушення прав, свобод та інтересів приватних осіб на фондовому ринку, а це нівелює основні засади державної політики на фондовому ринку.

Адміністративно-процесуальний статус НКЦПФР проявляється також і через його участь як третьої сторони в господарських, цивільних та адміністративних справах. Статистичні дані свідчать, що впродовж 2017 р. Комісію (центральний апарат) як третю сторону було залучено у 33 судових справах, тоді як у 2016 – у 31 справах; у 2015 – у 30 справах [9].

Таким чином, можна зробити попередній висновок, що, провівши аналіз адміністративно-процесуального статусу суб'єктів владних повноважень у сфері фондового ринку, можемо спостерігати реальну їх участь в адміністративному процесі, який варто розглядати як управлінський, адміністративно-судочинний та адміністративно-деліктний і такий, із яким пов'язаний розгляд і вирішення адміністративно-правових спорів у сфері фондового ринку.

Водночас ми дійшли й іншого висновку: проаналізована нами деліктна ситуація у сфері фондового ринку дає підстави стверджувати про реальне функціонування системи адміністративного судочинства, що створює передумови для захисту свої інтересів кожною зі сторін адміністративного спору. Хоча ця теза дає підстави для роздумів щодо інтересів суб'єктів владних повноважень при розгляді та вирішенні публічних спорів.

Як нам видається, інтерес НКЦПФР має виключно публічний характер. З цього приводу професор Р.С. Мельник наголошує, що публічні інтереси, тобто усвідомлені інтереси всього суспільства або його частини (територіальної громади, держави тощо) є відображенням економічних, соціальних і правоохоронних потреб населення. Слід зазначити, що публічні інтереси не є простою сукупністю індивідуальних інтересів членів суспільства чи його частини. Вони є своєрідною квінтесенцією (поєднанням) інтересів членів суспільства, тобто поєднують лише ті інтереси, які однаковою мірою

важливі для кожного члена суспільства (інтерес дихати чистим повітрям, інтерес користуватися безпечним громадським транспортом, інтерес доступу до об'єктів міської інфраструктури, інтерес жити у безпечному (некриміногенному) місті тощо) [7, с. 36].

Таким чином, захист інтересів суб'єктів владних інтересів – це публічна діяльність, яка визначається їх повноваженнями, правами, функціями та завданнями, регламентованими нормами ч. 2 ст. 19 Конституції України, а саме: органи державної влади й органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [10]. Саме тому адміністративно-процесуальний статус владного суб'єкта у сфері фондового ринку дозволяє йому виступати як позивач і відповідач в адміністративних справах, виходячи з його функціональних зобов'язань.

Наша думка підтверджується й нормами ч. 2 ст. 46 КАС України, відповідно до якої позивачем в адміністративній справі можуть бути громадяни України, іноземці чи особи без громадянства, підприємства, установи, організації (юридичні особи), суб'єкти владних повноважень.

Уточненням вищезазначеного є зміст норм п. 8 ст. 4 КАС України, яка констатує, що позивач – це особа, на захист прав, свобод та інтересів котрої подано позов до адміністративного суду, а також суб'єкт владних повноважень, на виконання повноважень якого подано позов до адміністративного суду.

Аналогічна позиція проявляється й щодо статусу владного суб'єкта як відповідача, яким в адміністративній справі є суб'єкт владних повноважень, якщо інше не встановлено цим Кодексом.

Загалом адміністративно-процесуальний статус владних суб'єктів визначається й іншими нормами КАС України, зокрема: п. 2 ч. 4 ст. 12; ч. 1, ч. 2 ст. 21; ст. 25, ч. 11 ст. 44; ст. 46–49; ст. 51; ст. 79; ст. 123; ст. 140; ст. 141 та ін. КАС України [1].

Окремі з наведених норм характеризують НКЦПФР як позивача у публічно-правових спорах. НКЦПФР має право звернутися до адміністративного суду з позовною вимогою виконання публічно-управлінського рішення учасником фондового ринку, як-то: визнання недійсним рішення загальних зборів; визнання права власності на цінні папери; визнання недійсним договору (іпотеки, купівлі-продажу цінних паперів, приєднання, відкриття кредитної лінії); припинення певних дій, а також зобов'язання внести зміни до системи депозитарного обліку цінних паперів.

Доречно зазначити, що основним для розв'язання таких спорів є предмет спору, а не сторона в адміністративній справі [11, с. 72].

Що стосується статусу НКЦПФР як відповідача, то такий статус учасника судового розгляду адміністративної справи є найпоширенішим з усіх, у яких НКЦПФР бере участь, у межах провадження щодо адміністративного спору, що спровокований прийняттям публічно-управлінського рішення. Як уже нами зазначалося, такими оскаржувальними рішеннями за позовами до Комісії є: про визнання протиправними та скасування рішення Комісії щодо зупинення торгівлі цінними паперами певних емітентів на будь-якій фондовій біржі; про зобов'язання вчинити дії; про визнання протиправними та скасування рішення Комісії про зупинення внесення змін до системи депозитарного обліку цінних паперів.

Як бачимо, переважна кількість адміністративних справ розглядається в судах за позовами учасників фондового ринку, тоді як відповідачем у таких справах є центральний апарат НКЦПФР, а також її територіальні підрозділи. У зв'язку з цим наголосимо, що участь суб'єктів владних повноважень (Нацкомісії) у сфері адміністративного судочинства є такою, що визначає можливість їх бути як позивачами, так і відповідачами.

Таким чином, адміністративно-процесуальний статус НКЦПФР у спорах, які виникають у сфері фондового ринку, визначається її компетенцією, повноваженнями та завданнями, закріпленими відповідними правовими актами. Щодо статусу суб'єктів владних повноважень у вказаній сфері, що наділені загальною компетенцією (ВР України, Президент України, КМ України, НБУ), то він є широким за змістом, а відтак характеризує вказані органи як органи вищого управлінського рівня. Стосовно НКЦПФР, то її адміністративно-процесуальний статус визначається сферою діяльності та повноваженнями, а відтак характеризує її як публічно-владний орган, зорієнтований на виконання, насамперед, регуляторної та контролюючої функції держави.

Список використаних джерел:

1. Кодекс адміністративного судочинства України. ВВР. 2005. № 35–37. Ст. 446.
2. Скочиляс-Павлів О.В. Поняття суб'єкта владних повноважень в адміністративному судочинстві України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2014. № 801. С. 19–23.
3. Бевзенко В.М. Участь в адміністративному судочинстві України суб'єктів владних повноважень: правові засади, підстави та форми : монографія. Київ : Прецедент, 2010. 475 с.
4. Карась Б.О. Розгляд і вирішення адміністративними судами України спорів щодо соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2016. 197 с.
5. Малуго Л.Ю. Правове регулювання соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2012. 226 арк.
6. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30 жовтня 1996 р. ВВР. 1996. № 51. Ст. 292.
7. Мельник Р.С., Бевзенко В.М. Загальне адміністративне право : навчальний посібник / за заг. ред. Р.С. Мельника. Київ : Ваіте, 2014. 376 с.
8. Про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку. Указ Президента України від 23 листопада 2011 р. *Офіційний вісник України*. 2011. № 94. Ст. 3415.
9. Річний звіт за 2017 р. Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/%D0%A0%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82-%D0%9D%D0%9A%D0%A6%D0%9F%D0%A4%D0%A0-2017.pdf> (дата звернення 15.05.2019)
10. Конституція України : Закон від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. ВВР. 1996. № 30. Ст. 141.
11. Смокович М.І. Визначення юрисдикції адміністративних судів та розмежування судових юрисдикцій : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2012. 304 с.